

In hoc signo vinces!

(Nekoliko refleksija ca početku izvanredne svete godine.)

"G Crux ave i-pes yrsica — Oj zdravo
križu, nado sva!« Sv. Crkva.

»Nevolja gola — najbolja škola.«
Prerad.

M

MILVIJSKI most — pons Milvius — postao je raskrslom
tivaju *era*, razmeđem dvaju doba. Postao radi onoga zna-
ka, što ga je veliki Konstantin skinuo s neba i nasadio
na svoje bojne stijegove. Radi onoga znaka, o kojemu mladom im-
peratoru bi rečeno: »In hoc signo vinces — tim ćeš znakom pobi-
jediti!« Na milvijskom mostu prešao je Križ na svojem slavodobit-
nome putu preko Rubikona, osvojio srce svijeta — Rim i navrnio
tok povijesnice čovječanstva novim pravcem.

Ali nije se trijumfski lijet Križa, nije njegov kategorijski im-
perativ ni za socijalni ni za individualni život čovjekov počeo te-
li ar kod Milvijskoga mosta. Ne! Davno prije, trista godina ranije
postao je Križ neminovnom potrebom čovječanstva. Na brdu Kal-
varije — in monte Calvariae —, gdje ga je Vječna Ljubav zasadi-
la na vidiku cijeloga svijeta i suverenom božanskom šutnjom —
dum tacuit, valide elamavit: šutnjom digla viku — doviknula ci-
jelom čovječanstvu: »In hoc signo vinces — tim ćeš znakom pobi-
jediti!« Tamo na brdu napravljen je most — in monte pons! —,
most iz mraka u svijetlo, od suza k smijehu, iz smrti u život za bi-
jedno ljudsko srce. Zašto je Križ postao tim »mostom uzdisaja —
ponte dei sospiri« za čovječanstvo? Zato, što ga je Krist odabrao?
Hi ga je možda Krist baš stoga odabrao, što je najbolje odgovarao
potrebama roda, kojega je sam postao glavom i zastupnikom?

Čovjek je ličnost, svojevrsni pojedinac — »rationaiis naturae
individua substantia« rekao bi Boetije — svojim duhovnim živo-
tom t. j. životom, koji bazira na njegovu razumskom shvaćanju i
voljnom teženju. Naše doba hoće da odnese rekord u razvijanju
te ličnosti, te čovjekove osebnosti. Pa nije li možda baš s obzi-
rom na spoznaju i s obzirom na volju Križ izvanrednim pomaga-
lom čovjeku u njegovu iskrenu nastojanju oko vlastitoga usavrše-
nja i spasenja?

Već su stari skupili psihologijsko iskustvo, koje vrijedi kako
za osjetnu tako i za duhovnu spoznaju, u onu glasovitu: »opposita
iuxtaposita magis elucescunt«. Zakon kontrasta! Toliko nam po-
maže kod gledanja tjelesnim očima; blagotvorni mu se utjecaj ta-
ko osjeća kod razumske spoznaje za svakidašnje potrebe prirod-
»ŽIVOT« Godište XIV. god. 1933. br. 4.

nih stvari. Taj zakon kontrasta pomaže i spoznaju najduhovnijih, najsuptilnijih, najvećih vrednota čovjekovih: kod »znanja dobra i zla«, kod raspoznavanja kreposti i opačine! »Na mucu se poznaju junaci!« veli naš svijet. Najsigurniji, da upravo možda jedini kriterij, po kojem se raspoznaje prava i lažna mistika, jest baš — križ, progonstvo, poniženje. Na isti križ drukčije će reagirati krepost, & drukčije nazovi-krepost. Križ je raspuće i raskrsnica, do koje katkada možda i može jednako se utrkivati i uporedo teći istina i laž, altruizam i egoizam, ali od križa dalje svako će svojim putem. S7ako na svoju, svako na protivnu stranu: »opposita iuxtaposita magis elucescunt!«

Ovo svijetlo, što ga Križ donosi razumu, velika je pomoć čovjeku, koji iskreno ide za vlastitim usavršenjem. Ali samo svijetlo nije dosta. Nije dosta, ako ne donese i vatre, toga elementa života. Vatre ljubavi. A kad se vatra ta razbukti tako silno, tako ognjevito, tako čisto, kao kad je ložimo križevima V Ima li čina, u kojem bi čovjek mogao biti veći, savršeniji, od čina ljubavi? Ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu? Ljubavi prema Božjeir, Veličanstvu samom u sebi i u našoj braći? Pa eto baš Križ poput najčišćega vjetra rasplamsava, destilira vatru te ljubavi! Lako je zaista služiti Bogu bilo izravno bilo u našoj braći, kad sve ide po našem ćeifu, kad godi našem »Ja«, što se od nas traži. Ali, kad se sva naša nutrinja uzbuni, kad osjetimo svu bijedu svojega tijela i njegovih potreba, u progonstvu, u mukama — tada uistinu ne ostaje ništa, ako nema čiste, destilirane Božje ljubavi. Volja na križu može samo još da umre i — ljubi. Ljubavlju jačom od smrti, čišćom od zlata!

»Je mehr der Stahl geglutet,

Js besser iif das Schwert,

Je mehr das Herz geblutet,

Je 'zrüsser ist sein Wert.«

(»Što više näd se ražari,

>o be;i: ma: ; c ckaje;

Što više srce krvari,

To veća vrijednost mu jo.-)

Sloga, moderna dušo, ako uistinu želiš vlastito savršenstvo, a ti se popni na brdo Kalvarije — in montem Caivariae —. stu?i na miivjski most — in pontem Milvium —, popni se i stupi i gledaj i slušaj: »In hoc signo vinces!« Ali ne gledaj samo i ne slušaj nego i reci: »O crux ave spes umcak«

Mnogo nas sve muči socijalno pitanje. Kriza na sv« strane, nevolje biju svake ruke. Šuma problema navaljuje na bijedno čovječanstvo. Pa ipak, zar se sve to ne svodi na jednu zajedničku formulu? Svatko gleda svaliti svoj križ, svoj teret na drugoga. I tu nema spasenja, dok pojedinca, dok pojedine staleže, dok pojedine narode ne prožmu Apostolove riječi: »Alter alterius onera pórtate et sic adimplebitis legem Christi — nosite terete, nosite križeve jedan drugomu pa ćete tako ispuniti Kristov zakon!« Taj

N HOC SIGNO VINCES!

Kristov socijalni zakon glasi: »Zaista, zaista vam kažem: Ako pšenično zrno padnuvši na zemlju ne istrune, ostaje samo; ako li istrune, donosi obilat plod.« (Iv. 12, 24.) Zakon križa!

»Bio je žalostan vlažno-hladni jesenski dan.' Po živicama i po drveću povješali se crveni šipci i brekinje. Svaki je list nosio sitnu i prozirnu kapljicu magle, a posvuda si vidio osušenu travu i žuto lišće. Od vremena do vremena prošla bi blatnim putevima po koja kola: kočijaš je nosio oko vrata vunu maramu te bi od časa do časa udario rukom o ruku, da mu krv življe zakola i tako ga malo ugrije...

Istoga dana izađe i neki sijač da sije. Držeći lijevom vreću sa sjemenjem išao je polagano naprijed te desnom razasipao sjeme po preoranoj zemlji...

Jedno zrno pšenice ležalo sasvim samo između dvije crne, vlažne grude zemlje. I tomu zrnu bilo upravo strašno teško pri duši. Tu je bilo i hladno i vlažno, a smrklo se i smočilo još i više, jer se dnevna magla smotala u klupko i prosurila kao noćni dažd. Prosio da očajaš! A pšenično zrno to i učini. Pa tla se još dublje zakopa u žalost, stade ti dozivati u pamet sve moguće uspomenne iz boljih dana. Mislilo je na ona vremena, kad je počivalo u vitkom klasu, gdje ga je sunce milovalo, vjetar ljuľjao, srećno poput djeteta u majčinom narućju. Cijela velika oranica bila je puna klasja i vlati, a gore na plavetnom nebu bilo sjajno sunce, dok su sve ševe pjevale od rujne zore do sivoga mraka. Pa, kad bi sunce zašlo, nije bilo hladno i vlažno kao sad nego se blaga rosa spustila kao okrepa na suncem užareni usjev, a veliki, zlatni mjesec bi ljupko sjao na polja, što su dozrijevala. — Da, to je bilo u ona lijepa vremena, koja se nikad više ne će povratiti. . . Jer oh! Dode strašan , kad je srp zapjevao po poljima i pišteći krćio si put kroz usjev. A žetelice za njim sa svojim grabljama, i žito natovariše na kola. Cijelo je polje bilo nalik na razbojište, s kojega neprestano odvoze mrtve i ranjene. Onda opet došao još strasniji dan na gummu, kad je mlatilo plesalo po zlatnom usjevu i nemilosrdno pogađalo poput onoga, koji udara pa kud stigne, i klasovi se razbiše, te male pšenićne obitelji, što su od svoje zelene mladosti neprestano bile skupa, i pojedina se pšenićna zrnca razietiše na sve strane i više se nikad ne sasiaše. Ali u vreći je barem bilo još društva. Bilo je doduše malo otijesno, pokatkad se oteško disalo, ali je barem bilo razgovora, imao si plaći-drugova . . . A sada sasvim ostavljeno, sumorna samoća, sigurna propast . . . Pšenićno ie zrno znalo, da ne može podnijeti nikakove vlage... Već je opažalo: kako je u izvanjskom tkivu počelo svrbjeti i bockati... I bivalo je vlažnije, sve vlažnije svakim časom . . . Više ne može dugo potrajati, pa će se cijelo zrno smekšati, a šta će onda biti s njim?

Sjutradan prijeđe drljaća preko polja, i tako dospije pšenićno zrno u potpuni mrak. Zemlja nad njim, zemlja pod njim, zemlja na sve strane. A mokro je bilo još uvijek. — Pšenićno se zrno osjećalo vrlo bolesnim. U njemu je sve štipalo i kipjelo, voda provaljivala kroz koćicu sa svih strana. . . Bilo mu da svisne . . . — »Ah,« tužno će, »ćemu sam stvoreno, kada se sve tako žalosno mora da svršići? Puno bi bolje bilo, da nisam nigda ugledalo Boćjega sun-

Jorgensen, Priće: Pšenićno zrno (prema njemaćkom autorizovanom prijevodu).

ca pa ne bih dospjelo ni u tu bijedu!» — Tada progovori neki glas tomu siromašnom, zapuštenom biću, a činilo se, da dolazi glas iz utrobe zemlje. — »Ne boj se!« reče on, »Ne ćeš propasti. Predaj se mirno i dragovoljno, a ja ti obećajem bolji Ja. Umri, jer je tako moja volja, pa ćeš živjeti.« — »Tko si ti, što govoriš?« upita pšenično zrno... — »Ja sam Onaj, koji te je stvorio pa te sada hoću nanovo da stvorim«, glasio je odgovor. — Tada se sirotan, umiruće zrno preda u volju svojega Stvoritelja — i ne znade više ni zašto.

Jednoga proljetnog jutra, jednoga od prvih te godine, pomoli zelena mladica glavu iz vlažne zemlje. Sunce je tako toplo grijalo, da se zemlja pušila. A visoko u plavetnom zraku pjevale su nebrojene ševe. — Pšenično zrno — jer to je bila ta zelena mladica — ogleda se oko sebe ushićeno. Dakle se zaista vratilo životu, povratilo suncu i pjesmi ševa! Imalo je nanovo živjeti, — Pa nesamo to. Nego okolo naokolo po polju vidje druge zelene mladice — cijelu vojsku — i prepoznala u njima svoju braću i svoje sestre. Tad osjeti mlada raslina, kako prolazi njome sve to punija životna radost, pa joj bilo tako kao da od same zahvalnosti mora porasti gore do svijetloga neba te ga svojim lišćem pomilovati... A neki glas, koji je ovaj put dolazio odozgora, a ne iz zemlje, reče: »Afeo pšenično zrno padnuvši na zemlju ne istrune, ostaje samo; ako li istrune, donosi obilat plod.«

Dà, neka se naši sociolozi teorijski i praktički, naši javni radnici po Evropi, što rješavaju razne krize, malo popnu na brdo Kalvarije — in Calvariae montem! Odatle će im se sigurno otvoriti perspektiva na most, što vodi iz krize — pontem Milvii. Žrtva ljubavi za drugoga, to je jezik, što ga svatko razumije, i »veće ljubavi od ote nema, da tko položi dušu svoju za prijatelje svoje«. Stoga Križ Isusov već devetnaest vjekova stoji kao ključ od vratiju sviju socijalnih tajni i problema: »In hoc signo vinces!« I zato se ta vrata otvaraju tek na šibolet, koji glasi: »O crux ave spes unica — Oj zdravo križu, nado sva!«

* *
* *

I izgradnja pojedinčeve ličnosti i rješavanje socijalnih pitanja dva su rukava, kojima teče rijeka ponajboljih energija ljudskih. Pa zašto su i jedan i drugi zajaženi Križem? »Čemu smo stvoreni, kad se sve tako žalosno mora da svrši? Puno bi bolje bilo, da nismo nikada ugledali Božjega sunca, pa ne bismo ni dospjeli u takovu bijedu!«

U oba ta rukava valja se rijeka istoga života, struji voda iste energije. Kao što energija svijetla i elektromagnetizma jedna na drugu djeluje, tako je i ovdje. Da čovjek izgradi u sebi ličnost, treba mu društvo; da društvo napreduje, treba mu izgrađene ličnosti. Nije li i to znak, da je ta energija u dva rukava međusobno ovisna, zanimljivo srodna, zapravo jedan život, što teče iz zajedničkog izvora? Dà, i lična izgradnja i socijalno djelovanje na dobro čovječanstva traže svoj raison d' être dalje iznad sebe. Njih valja povezati u jedno u jednom Biću, u kojem se individualnost

N HOC SIGNO VINCES

grli s društvom u jednoj apsolutnoj Realnosti. Biće, u kojem ličnosti ne treba društva niti društvu ličnosti, jer jedno nosi u sebi drugo, jedno je s drugim nerazdružljivo spojeno. Trojstvo u Jedinstvu i Jedinstvo u Trojstvu! U tom Biću stoga ne može biti suprotnosti, koja bi urodila križem. Ali u svim ostalim bićima, u kojima se životna energija cijedi kroz više rukava, u kojima je ovisnost prva i zadnja značajka te životne energije, može i mora doći do križa. Jer već ta nužna ovisnost, taj neminovni obzir na drugoga osim sebe, o kome si ovisan, jest križ i izvor križeva. To je ontologija, to i psihologija stvorenoga bića, to ono, što je »philosophia perennis« s toliko spekulativne snage, s toliko filozofijske dubljine nazvala »analogia entis«.

Da, osjetiti, e moraš znati za među svojih želja i prohtjeva, da moraš lomiti neobuzdanu svoju, vlastitu volju, to znači nositi tako signaturu stvorenosti, ovisnosti o Bogu kao nikada. I to će biti razlog, zašto je baš Križ bio najpodesniji znak, da je tvrdovrato ljudsko pokoljenje opet prignulo svoju nepokornu, oholu šiju pod igo Gospodnji, najprikladnija zadovoljština uvrijeđenu Božjem Veličanstvu ... To će biti razlog, zašto je baš Križ najpodesniji simbol stvorene ljubavi prema Bogu. I samo je novi dokaz dobrote Boga našega, kad je i tu sa svojom proslavom nerazdružljivo vjenčao i dobro svojih stvorova, kad je i individualni čovjekov napredak i socijalno njegovo blagostanje vezano s križem. S to većom požrtvovnošću i bogatijim žrtvama, što je veće savršenstvo pojedinčevo i obilatije socijalno blagostanje. Tako sve dobro čovjekovo nosi na sebi signaturu stvorenosti, poklona; svaki stupanj njegov ukazuje na svoj jedini Izvor i proslavljuje — Boga! Boga taj apsolutni Duh — neizmjerni Um i suverenu Volju.

Kako se to divno pokazuje u cijeloj ekonomiji spasenja! Križem označena sva proslavljuje Boga kao neizmjerni Um, vječnu Mudrost. Zar ne slavi Crkva s potpunim pravom veliku Mudrost Božju, što se pokazala u Križu, tom plodonosnom drvetu, koje nam je urodilo spasenjem, kad pjeva:

<i>»Kad po grijehu otac ljudi</i>	<i>Trebalo je ovo djelo</i>
<i>Ražalosti Stvorca svog</i>	<i>Iziskivo naš je spas,</i>
<i>Oirovav se kobnim voćem</i>	<i>Da zanese varka varku,</i>
<i>S drveta smrtonosnog,</i>	<i>S/o je sprede zmijin glas,</i>
<i>Stvorac drvo tad izabra,</i>	<i>I da otud bGlzam kane,</i>
<i>Kvar da plati drva tog.</i>	<i>Otkud dušman rani nas.*</i>

Ili kad moli: »Vječni Bože, . . . koji si spasenje roda ljudskoga na drvetu križa naredio, odakle izlazaše smrt, da odanle uskrсне i život, i koji na drvetu pobijedi, da bude na drvetu i svladan od Krista Gospoda našeg«!

Ili zar se ne očituje ta neizmijerna Mudrost u svim nevoljama našim, što ih davao nastoji upotrijebiti kao saveznike u svojem

razbojničkom poslu, da nas rani i upropasti? Zar taj »neprijatelj ljudske prirode« ne mora baš tim svojim nastojanjem da posluži i većoj proslavi Božjoj i većem dobru čovjekovu? Jer, dok on nevolje nastoji upotrijebiti na Božju sramotu i čovjekovu propast, dotle one rode većom i čišćom ljubavlju prema Božjem Veličanstvu i tako bolje osiguravaju čovjekovo spasenje, pripremaju mu veći stupanj nebeskoga blaženstva! Dok se on nada, e će iz tih nevolja izbiti za se bar neko zadovoljstvo i slavu, kad mu njegovi opaki planovi polaze za rukom, dotle baš odatle veću sramotu bere, jer Gospodin u svojoj mudrosti izvede iz svakoga zla još mnogo veće dobro!

Našim križevima — ako ih zaista predano u volju Božju nosimo radosni i veseli, ako ih od srca želimo i tražimo — proslavljuje se Bog kao neizmjerena Energija, suverena Volja. Ili zar se u svakom takovu slučaju ne očituje na osobiti način Njegova svemoć? Zar nije trijumf nad sve trijumfe za milost Božju, kad jedan sv. Franjo Ksaverski po osobitom Božjem dopuštenju može da baci pogled u svoju vlastitu budućnost te ugledavši ondje svu množinu patnja i muka, koju mu valja za Gospodina i Boga svojega pretrpjeti, kliče: »Amplius, Domine, amplius — Još više, Gospode, još više!« ili zar ne osjećamo Božju blizinu, kad gledamo slabo djevojčice Apoloniju, koju dovode k lomači i prijete joj se, da će je u nju baciti, ako ne zataji Krista, a ona popostavši malo kao da razmišlja, što će, pa se najednom istrže iz ruku krvničkih i sama baci u zagrljaj dosudene joj smrti »maiori fiamma Spiritus Sancti intus accensa — jačim plamenom Duha Svetoga gorćci iznutra«? A kakav nas osjećaj Božje blizine obuzima, kad gledamo onu časnu pojavu iz kršćanske starine, sv. Ignacija Antiohijskog, i slušamo ga gdje govori idući na mučeništvo: »Kamo sreće da se naužijem zvijeri, koje mi pripravile, za koje i želim da brzo dodu na moju propast i kaznu i da se pomame za mnom te me pojedu, a ne da se možda ne usude kao i kod drugih mučenika dotaknuti mogega tijela. I, ako ne budu htjele doći, ja ću silu upotrijebiti, ja ću se sam otimati za to, da me proždru . . .«? A, kad je već u amfiteatru začuo riku lavova, reče: »Pšenica sam Kristova; zubi zvjerske će me samljeti, da me Gospodin nađe kao čisti hljeb«! Tko tu upravo ne pipa Boga, neizmjernu Energiju, suverenu Volju — Svemoć? I stoga »O crux ave spes unica — Oj zdravo, križu, nado sva!« Zdravo i danas u dvadesetom vijeku, u svetoj godini! Zdravo, križu, što i danas još jedino nosiš spasenje čovjeku, proslavu Bogu! Nosiš vrijednost pojedincu, mogućnost društvu! Zdravo znače naše kršćanske, katoličke pobjede! Pobjede nad sotonom i njegovim ortacima! Pobjede nad svijetom i njegovim slugama! In te, in hoc signo vincemus — S tobom, sa znakom Križa sigurno ćemo uvijek pobijediti!

Uredništvo »Životak«.